

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE
PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
a unor prevederi din articolul 521 alin. (2)
din Codul de procedură penală

(Sesizarea nr. 132g/2018)

CHIȘINĂU

22 noiembrie 2018

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 521 ALIN. (2) DIN CODUL
DE PROCEDURĂ PENALĂ

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlui Mihai POALELUNGI, *președinte*,
dlui Aurel BĂIEȘU,
dlui Igor DOLEA,
dlui Victor POPA,
dlui Veaceslav ZAPOROJAN, *judecători*,
cu participarea dnei Aliona Balaban, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă pe 21 septembrie 2018
și înregistrată la aceeași dată,
Examinând sesizarea menționată în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a textului „în cazul în care urmărirea penală pornită împotriva persoanei juridice se efectuează pentru aceeași faptă sau pentru fapte conexe și în privința reprezentantului ei legal, organul de urmărire penală desemnează un reprezentant al persoanei juridice pentru a o reprezenta în calitate de învinuit” din articolul 521 alin. (2) din Codul de procedură penală. Excepția a fost ridicată de către dl avocat Gheorghe Malic, în dosarul nr.1-588/2017, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul central.

2. Excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională pe 21 septembrie 2018 de către dna judecător Tatiana Sârcu de la Judecătoria Chișinău, sediul central, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

3. Autorul excepției de neconstituționalitate a invocat faptul că prevederile contestate sunt contrare articolelor 20, 23, 26 și 54 din Constituție.

4. Prin decizia Curții Constituționale din 25 septembrie 2018, sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost declarată admisibilă, fără a se prejudeca fondul cauzei.

5. În procesul examinării excepției de neconstituționalitate, Curtea Constituțională a solicitat opiniile Parlamentului, Guvernului și Președintelui Republicii Moldova.

6. În cadrul ședinței publice a Curții, excepția de neconstituționalitate a fost susținută de către dl avocat Gheorghe Malic, autor al sesizării.

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 521 ALIN. (2) DIN CODUL
DE PROCEDURĂ PENALĂ

Parlamentul a fost reprezentat de către dl Valeriu Kuciuk, șef al Serviciului reprezentare la Curtea Constituțională și la organele de drept din cadrul Direcției generale juridice a Secretariatului Parlamentului. Guvernul a fost reprezentat de către dl Eduard Serbenco, secretar de stat în cadrul Ministerului Justiției.

A. Circumstanțele litigiului principal

7. Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul central, se află cauza penală privind învinuirea dlui Oleg Cepac și a S.R.L „CSN Group Solutionis” de comiterea infracțiunilor prevăzute de articolele 241 alin. (2) lit. b), f) [Practicarea ilegală a activității de întreprinzător], 243 alin. (3) lit. b) [Spălarea banilor] și 244 alin. (2) [Evaziunea fiscală a întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor] din Codul penal.

8. Pe 24 iulie 2017, prin ordonanța procurorului, dna Tatiana Verstiuc a fost desemnată în calitate de reprezentant legal al persoanei juridice S.R.L „CSN Group Solutionis”, persoana juridică învinuită.

9. Pe 26 martie 2018, dna Tatiana Verstiuc a depus o cerere cu privire la excluderea sa din proces, însă prin decizia judecătoriei Chișinău, sediul central, din aceeași dată, cererea a fost respinsă. Astfel, dna Tatiana Verstiuc, ca reprezentant legal al persoanei juridice S.R.L „CSN Group Solutionis”, ar trebui să o reprezinte pe aceasta din urmă, în calitatea ei de inculpat.

10. Dl avocat Gheorghe Malic i-a solicitat instanței de judecată declararea nulității ordonanței procurorului din 24 iulie 2017 privind desemnarea dnei Tatiana Verstiuc în calitate de reprezentant al persoanei juridice, deoarece aceasta a fost desemnată fără acordul organelor de conducere ale persoanei juridice.

11. În cadrul ședinței de judecată din 15 august 2018, dl avocat Gheorghe Malic a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 521 alin. (2) din Codul de procedură penală.

12. Prin încheierea din aceeași dată, instanța a dispus suspendarea procesului și trimiterea sesizării la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

13. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 521 ALIN. (2) DIN CODUL
DE PROCEDURĂ PENALĂ

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26
Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat. (2)

Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

[...]”

Articolul 54
Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„[...]”

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

14. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr.122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 521
Urmărirea penală împotriva persoanei juridice

„(1) Urmărirea penală în cazul tragerii la răspundere penală a persoanei juridice se efectuează cu participarea reprezentantului legal al acesteia.

(2) În cazul în care urmărirea penală pornită împotriva persoanei juridice se efectuează pentru aceeași faptă sau pentru fapte conexe și în privința reprezentantului ei legal, organul de urmărire penală desemnează un reprezentant al persoanei juridice pentru a o reprezenta în calitate de învinuit.

(3) Reprezentantul legal sau, după caz, reprezentantul desemnat al persoanei juridice o reprezintă pe aceasta la efectuarea acțiunilor procesuale prevăzute de prezentul cod.

(4) Împotriva reprezentantului legal sau, după caz, a reprezentantului desemnat al persoanei juridice față de care se efectuează urmărirea penală se pot lua, în această calitate, numai măsuri de constrângere aplicabile martorului.”

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 521 ALIN. (2) DIN CODUL
DE PROCEDURĂ PENALĂ

ÎN DREPT

A. ADMISIBILITATEA

15. Prin decizia din 25 septembrie 2018, Curtea a verificat respectarea, în prezenta cauză, a condițiilor de admisibilitate a unei excepții de neconstituționalitate, stabilite în jurisprudența sa constantă.

16. Curtea a reținut că obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, în prezenta cauză – Codul de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003.

17. De asemenea, excepția a fost ridicată de către dl avocat Gheorghe Malic, în dosarul nr. 1-588/2017, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul central, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

18. Curtea a menționat că obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textul „în cazul în care urmărirea penală pornită împotriva persoanei juridice se efectuează pentru aceeași faptă sau pentru fapte conexe și în privința reprezentantului ei legal, organul de urmărire penală desemnează un reprezentant al persoanei juridice pentru a o reprezenta în calitate de învinuit” din articolul 521 alin. (2) din Codul de procedură penală. Un alt capăt al cererii vizează omisiunea de a reglementa procedura desemnării reprezentantului legal de către persoana juridică, în faza judecării.

19. Curtea a reținut că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată în cadrul judecării cauzei. Articolul 521 din Codul de procedură penală vizează urmărirea penală împotriva persoanei juridice și, aparent, acest fapt ar putea servi ca motiv de inadmisibilitate. Curtea a constatat că, pe de o parte, critica omisiunilor legislative nu poate viza în mod firesc o normă aplicabilă în cauză. Pe de altă parte, prevederile articolului 521 au o legătură indispensabilă cu drepturile procesuale ale persoanei juridice la orice fază a procesului penal. Astfel, Curtea a menționat că faza urmăririi penale are o influență semnificativă pentru faza judecării.

20. Prin urmare, Curtea a considerat necesar să admită acest capăt de cerere și să-l examineze.

21. Curtea a reținut că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

22. Curtea a observat că autorul excepției invocă lipsa unei reglementări care să prevadă dreptul persoanei juridice de a-și desemna reprezentantul la faza urmăririi penale, în cazul în care urmărirea penală este pornită împotriva persoanei juridice și se efectuează pentru aceeași faptă sau pentru fapte conexe și în privința reprezentantului sau legal. Prin urmare, potrivit prevederilor legale, desemnarea reprezentantului îi revine organului de urmărire penală.

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 521 ALIN. (2) DIN CODUL
DE PROCEDURĂ PENALĂ

23. Autorul excepției a susținut că prevederile contestate sunt contrare articolelor 20, 23, 26 și 54 din Constituție.

24. Curtea a menționat că protecția persoanei (fizice sau juridice) constituie una dintre atribuțiile de bază ale statului, iar posibilitatea persoanei de a utiliza, în instanța de judecată, toate mijloacele procedurale necesare pentru apărarea sa constituie un remediu efectiv pentru asigurarea unui proces echitabil, principiu care se desprinde din cuprinsul articolului 20 alin. (1) din Constituție. De altfel, și Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut incidența dreptului la un proces echitabil pentru persoanele juridice în același mod în care acesta se manifestă în cazul persoanelor fizice. Se poate considera că și o societate comercială este acuzată de comiterea unei fapte penale (a se vedea, între altele, *Corigliano v. Italia*, 10 decembrie 1982, § 34).

25. Curtea a reținut că exigențele și garanțiile rezultate din drepturile și libertățile fundamentale reglementate prin Constituție sunt aplicabile și în privința persoanelor juridice, în măsura în care conținutul lor normativ este compatibil cu natura, specificul și particularitățile care caracterizează regimul juridic al persoanei juridice.

26. Curtea a considerat incident articolul 26 din Constituție, deoarece dreptul la apărare constă din totalitatea prerogativelor și posibilităților pe care le au, potrivit legii, persoanele în vederea apărării intereselor lor. Însă prin faptul că persoana juridică nu are posibilitatea de a-și desemna reprezentantul său legal la faza de urmărire penală ar putea fi afectat dreptul acesteia la apărare, deoarece aceasta nu își va putea utiliza toate mijloacele procedurale necesare pentru apărarea sa.

27. De asemenea, Curtea a considerat incident și articolul 23 din Constituție, deoarece lipsa cerinței clarității legii referitoare la desemnarea de către persoana juridică a reprezentantului său pentru a o reprezenta în calitate de învinuit poate genera abuzuri și poate priva persoana juridică de unele garanții relative la apărarea sa.

28. Prin urmare, Curtea a reținut că excepția de neconstituționalitate nu poate fi respinsă ca inadmisibilă și nu există niciun alt motiv de sistare a procesului, în conformitate cu prevederile articolului 60 din Codul jurisdicției constituționale.

29. Pentru a elucida problemele ridicate în excepția de neconstituționalitate, Curtea va examina prevederile articolului contestat în raport cu articolele 23, 26 și 54 din Constituție.

B. FONDUL CAUZEI

PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 26 PRIN RAPORTARE LA ARTICOLELE 23
ȘI 54 DIN CONSTITUȚIE

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 521 ALIN. (2) DIN CODUL
DE PROCEDURĂ PENALĂ

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

30. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul acesteia consideră că prevederile textului „organul de urmărire penală desemnează un reprezentant al persoanei juridice pentru a o reprezenta în calitate de învinuit” din alin. (2) al articolului 521 din Codul de procedură penală, în partea ce ține de omisiunea reglementării dreptului persoanei juridice de a-și desemna reprezentantul pentru a o reprezenta în faza urmăririi penale, contravin articolelor 23, 26 și 54 din Constituție.

31. De asemenea, autorul consideră că nu este reglementată și procedura desemnării reprezentantului de către persoana juridică pentru a o reprezenta în faza judecării cauzei.

32. Autorul excepției pretinde că legea trebuie să fie clară, astfel încât să-i permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite.

B. Argumentele autorităților

33. În opinia sa prezentată Curții, Președintele Republicii Moldova a menționat că prevederile articolului 521 alin. (2) din Codul de procedură penală sunt clare și previzibile și că acestea îi garantează persoanei juridice puse sub învinuire dreptul la apărare, care se realizează prin intermediul reprezentantului desemnat de către organul de urmărire penală. Prin urmare, în condițiile prevăzute de articolul 521 alin. (2) din Codul de procedură penală, este necesar ca organul de urmărire penală să fie investit cu dreptul de a numi o altă persoană, care ar reprezenta și apăra interesele persoanei juridice cu statut de învinuit. De asemenea, Președintele consideră că în Codul de procedură penală sunt omise reglementările referitoare la procedura desemnării reprezentantului persoanei juridice în cazul când aceasta are calitatea de inculpat.

34. În opinia prezentată de către Guvern, s-a menționat că prevederile articolului 521 alin. (2) din Codul de procedură penală nu exclud dreptul persoanei juridice de a-și apăra interesele prin intermediul unui avocat ales, motiv pentru care nu se aduce atingere dreptului la apărare al persoanei juridice. De asemenea, Guvernul susține că norma contestată respectă condițiile accesibilității și clarității.

35. În opinia prezentată Curții, Parlamentul Republicii Moldova a menționat că prevederile contestate sunt formulate de o manieră clară, concisă și precisă, cu respectarea exigențelor garanțiilor calității legii, prevăzute de articolul 23 din Constituție. Parlamentul a subliniat că dreptul la apărare este garantat, deoarece niciunei persoane nu i se poate refuza apărarea judiciară din cauza tăcerii.

DREPT COMPARAT

36. Codul de procedură penală al României, adoptat prin Legea nr. 135 la 1 iulie 2010, stabilește regulile reprezentării persoanei juridice la articolul 491. Potrivit alineatului (1), persoana juridică este reprezentată la îndeplinirea actelor procesuale și procedurale de către reprezentantul său legal. Alineatul (2) prevede că, dacă pentru aceeași faptă sau pentru fapte conexe s-a pus în mișcare acțiunea penală și împotriva reprezentantului legal al persoanei juridice, aceasta își numește un mandatar pentru a o reprezenta. Alineatul (3) stabilește că, în cazul prevăzut la alin. (2), dacă persoana juridică nu și-a numit un mandatar, acesta este desemnat, după caz, de către procurorul care efectuează sau supraveghează urmărirea penală, de către judecătorul de cameră preliminară sau de către instanță, din rândul practicienilor în insolvență, autorizați potrivit legii.

37. În Franța, potrivit articolului 9 din Legea nr. 2000-647 din 10 iulie 2000, persoana juridică este reprezentată în procesele penale de către reprezentantul său legal. Acesta reprezintă persoana juridică la toate etapele procedurii. Totuși, în cazul în care sunt intentate acțiuni împotriva aceluiași reprezentant, el poate depune o cerere către președintele instanței, în vederea desemnării unui alt reprezentant al persoanei juridice.

38. Potrivit articolului 119 din Legea privind procedura penală a Spaniei, aprobată prin Decretul Regal din 14 septembrie 1882, persoana juridică trebuie să numească un reprezentant special (o persoană cu un statut special de reprezentare), precum și un avocat (care o apără) și un reprezentant prin procură (*procurador*), care acționează în numele acesteia și primește notificările și citațiile ulterioare. Aceasta este avertizată despre faptul că, în cazul în care nu va desemna un reprezentant, avocatul și reprezentantul prin procură (*procurador*) vor fi desemnați din oficiu. Audierea persoanei juridice acuzate se desfășoară în prezența reprezentantului special desemnat, asistat de către avocatul persoanei juridice. Mai mult, în cazul în care reprezentantul nu este prezent, audierea continuă în prezența avocatului entității.

39. Legea privind răspunderea penală a persoanelor juridice și procedurile împotriva acestora nr. 418 din 27 octombrie 2011 a Cehiei prevede la articolul 34 alin. (1) că, pe durata procesului, persoana juridică este reprezentată de către unul dintre administratori sau de către un reprezentant prin procură. Dacă unul dintre administratorii săi, în calitate de persoană fizică, este acuzat în cadrul aceluiași proces, acesta nu poate reprezenta persoana juridică. Alineatul (2) stabilește că persoana juridică își poate desemna un reprezentant. Autorizația de reprezentare este probată în baza unei împuterniciri. Împuternicirea se aprobă oral și se include la dosar. Pe durata procesului, persoana juridică poate avea doar un singur reprezentant. Alineatul (5) prevede că dacă, în conformitate cu alin. (4), o

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 521 ALIN. (2) DIN CODUL
DE PROCEDURĂ PENALĂ

persoană nu este desemnată la timp sau dacă persoana juridică nu identifică o asemenea persoană, capabilă să participe la proces, și nu există certitudinea prezentării anumitor documente de către persoana juridică sau de către reprezentantul acesteia, atunci președintele completului de judecată desemnează un apărător pentru persoana juridică. La faza urmăririi penale judecătorul este cel care desemnează reprezentantul.

40. Legea cu privire la răspunderea penală a entităților juridice nr. 13 din 2007 din Muntenegru prevede la articolul 55 alin. (1) că reprezentantul entității juridice acuzate nu poate fi o persoană chemată să depună mărturie în aceeași chestiune juridică. Alineatul (2) stabilește că, în cazurile prevăzute la alin. (1), instanța îi solicită persoanei juridice inculpate sau filialei persoanei juridice străine ca organul competent al persoanei juridice sau al persoanei juridice străine acuzate să numească un alt reprezentant și să notifice instanța în scris în termenul stabilit. Potrivit alineatului (3), în cazul în care persoana juridică acuzată nu va desemna un alt reprezentant în termen de opt zile, reprezentantul va fi desemnat de către instanță. Articolul 56 prevede că, pe lângă reprezentant, persoana juridică acuzată poate avea și un avocat.

C. Aprecierea Curții

41. Curtea subliniază că dreptul la apărare, ca garanție a dreptului la un proces echitabil, cuprinde totalitatea drepturilor și a regulilor procedurale, care îi acordă persoanei posibilitatea de a se apăra împotriva acuzațiilor ce i se aduc și de a contesta învinuirile, în vederea demonstrării nevinovăției sale. Dreptul la apărare trebuie asigurat pe tot parcursul procesului penal.

42. În acest context, Curtea notează că, potrivit dispozițiilor constituționale și legale, autoritățile judiciare sunt obligate să ia toate măsurile necesare pentru ca apărarea să fie exercitată în mod efectiv.

43. Pentru a-și exercita dreptul la apărare, persoanei acuzate trebuie să i se permită să beneficieze în mod efectiv de asistență juridică de la etapele inițiale ale procedurilor, care se pot dovedi decisive pentru șansele apărării în orice procedură penală subsecventă. Persoana acuzată – indiferent dacă este o persoană fizică sau una juridică reprezentată – se găsește adesea într-o poziție deosebit de vulnerabilă la etapa inițială a procedurilor, iar în majoritatea cazurilor acest fapt poate fi compensat în mod adecvat prin asistența juridică. Sarcina asistenței juridice este să se asigure că este respectat dreptul persoanei acuzate de a nu se incrimina.

44. În asemenea circumstanțe, Curtea consideră că este important ca, de la etapele inițiale ale procedurilor, persoana juridică acuzată de comiterea unei fapte penale să poată apela la asistența juridică pe care și-o alege (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Martin v. Estonia*, 30 mai 2013, §§ 90 și 93). Curtea subliniază că caracterul echitabil al procedurilor reclamă ca persoana

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 521 ALIN. (2) DIN CODUL
DE PROCEDURĂ PENALĂ

juridică acuzată să poată avea parte de întreg spectrul de servicii asimilate asistenței juridice.

45. Dincolo de importanța relației de încredere care trebuie să existe între reprezentantul apărător și persoana juridică, acest drept nu este unul absolut. Curtea va trebui să verifice dacă interesele justiției pretind, în contextul cauzelor penale împotriva persoanelor juridice, desemnarea unui alt reprezentant al persoanei juridice învinuite de către organul de urmărire penală, atunci când urmărirea penală a fost pornită și împotriva reprezentantului inițial.

46. În practica altor state, analizată de către Curte, s-au evidențiat două soluții pentru situațiile în care sunt urmăriți penal atât persoana juridică, cât și reprezentantul acesteia. O primă modalitate ar fi ca persoana juridică să-și desemneze un alt reprezentant, care nu este urmărit penal în cadrul acelor proceduri. Cea de-a doua modalitate constă în desemnarea unui reprezentant de către instanța de judecată.

47. Soluția pentru care s-a optat în Republica Moldova în situații de acest tip constă în acordarea competenței de desemnare a reprezentantului organului de urmărire penală.

48. Curtea Europeană a reținut în mod constant că autoritățile naționale trebuie să țină cont de doleanțele persoanei acuzate relative la reprezentarea sa juridică, precum și că aceste doleanțe pot fi depășite atunci când există motive relevante și suficiente pentru a se constata că acestea sunt necesare în interesele justiției (*Meftah și alții v. Franța* [MC], 26 iulie 2002, § 45, *Mayzit v. Rusia*, 20 ianuarie 2005, § 66; *Vitan v. România*, 25 martie 2008, § 59; *Zagorodniy v. Ucraina*, 24 noiembrie 2011, § 52). Unde lipsesc aceste motive, restricționarea liberei alegeri a apărătorului echivalează cu o încălcare a articolului 6 § 1 coroborat cu paragraful 3 (c), dacă este afectată în mod negativ apărarea reclamantului, având în vedere procedurile ca întreg.

49. Curtea nu este competentă să se pronunțe cu privire la caracterul echitabil al procedurii din cazul concret care a condus la ridicarea prezentei excepții de neconstituționalitate. Analiza efectuată de către Curte se va referi strict la prevederile legale contestate. Curtea trebuie să verifice dacă interesele justiției, în general, ar fi afectate în cazul în care persoanelor juridice li s-ar acorda posibilitatea desemnării unui reprezentant în procedurile penale, atunci când urmărirea penală este pornită și în privința reprezentantului legal al acestora.

50. Inițial, Curtea va porni de la prezumția potrivit căreia desemnarea unui reprezentant al persoanelor juridice în procedurile penale de către *judecătorul de instrucție*, în situația în care urmărirea penală este pornită și în privința reprezentantului legal al acestora, constituie o măsură mai puțin intruzivă decât desemnarea unui reprezentant al persoanelor juridice în procedurile penale de către organul de urmărire penală. În acest sens, ea

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPTIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 521 ALIN. (2) DIN CODUL
DE PROCEDURĂ PENALĂ

face trimitere la constatările Curții Europene din cazul *Vasilescu v. România*, 22 mai 1998, § 41, în care s-a reținut, în detrimentul Parchetului general din România, că doar o instituție care are jurisdicție deplină și întrunește un număr de exigențe, cum ar fi independența față de executiv și față de părți, poate fi catalogată drept „tribunal”. Dacă în privința independenței și imparțialității instanței de judecată nu există dubii obiective, în privința independenței și a imparțialității organului de urmărire penală pot exista dubii justificate. Organul de urmărire penală este parte a puterii executive și nu beneficiază de garanțiile de care se bucură judecătorii. Prin urmare, scopul organului de urmărire penală ar putea fi desemnarea unui reprezentant convenabil, în detrimentul apărării persoanelor juridice. Curtea menționează că, odată implementată, alternativa desemnării reprezentantului de către instanța de judecată nu ar presupune costuri suplimentare excesive.

51. Curtea va merge mai departe cu raționamentul ingerinței minime. Curtea consideră că acordarea posibilității pentru persoanele juridice de a-și desemna reprezentanții în procedurile penale, atunci când a fost pornită urmărirea penală în privința reprezentanților lor legali, nu afectează deloc interesele justiției. Prin urmare, această măsură ar fi cea de preferat, din perspectiva testului ingerinței minime.

52. Totuși, există situații în care interesele justiției pot reclama desemnarea de către autorități a unui reprezentant al persoanelor juridice în cadrul procedurilor penale. Este cazul în care persoanele juridice refuză să-și desemneze un reprezentant sau pur și simplu nu pot să-l desemneze. Această măsură ar fi luată în interesul persoanelor juridice acuzate și ar fi concepută pentru apărarea adecvată a intereselor lor legate de procedurile penale (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Correia de Matos v. Portugalia* [MC], 4 aprilie 2018, § 124).

53. Optimizarea celor două principii concurente – dreptul la apărare și realizarea intereselor justiției – reclamă ca, atunci când o persoană juridică este acuzată, ea să-și poată desemna reprezentantul legal pentru procedurile penale. În situația în care și reprezentantul legal este acuzat în cadrul aceluiași proceduri, persoana juridică trebuie să-și poată desemna un alt reprezentant. În eventualitatea în care persoana juridică nu-și desemnează un alt reprezentant, fie judecătorul de instrucție la faza de urmărire penală, fie instanța de judecată la judecarea cauzei trebuie să preia această sarcină, la solicitarea procurorului.

54. Legislatorul trebuie să țină cont de drepturile persoanelor juridice care sunt subiecți ai procedurilor penale, în cazul alegerii apărătorilor lor. Instanțele de judecată pot interveni în materie de desemnare a reprezentanților persoanelor juridice în cadrul procedurilor penale doar atunci când persoanele juridice nu-și exprimă o alegere în acest sens.

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE
A UNOR PREVEDERI DIN ARTICOLUL 521 ALIN. (2) DIN CODUL
DE PROCEDURĂ PENALĂ

55. Această analiză a Curții este suficientă pentru a se constata existența unei încălcări a articolelor 23 și 26 din Constituție, prin prevederile legale contestate.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g) și 140 din Constituție, a articolului 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, a articolelor 6, 61, 62 lit. a) și e) și 68 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se admite* excepția de neconstituționalitate, ridicată de către dl avocat Gheorghe Malic, în dosarul nr.1-588/2017, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul central.

2. *Se declară neconstituțional* articolul 521 alin. (2) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, precum și omisiunea reglementării posibilității persoanei juridice inculpate de a-și desemna un reprezentant în cadrul procedurilor penale.

3. Până la remedierea deficienței de reglementare constatate prin prezenta hotărâre și până la înlăturarea viciului de neconstituționalitate, persoanele juridice învinuite sau inculpate își vor putea desemna singure, într-un termen rezonabil, reprezentanții în cadrul procedurilor penale. Atunci când nu o vor face, această sarcină le va reveni judecătorilor de instrucție sau, după caz, instanțelor de judecată la solicitarea procurorului.

4. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*.

Președinte

Mihai POALELUNGI

Chișinău, 22 noiembrie 2018
HCC nr. 30
Dosarul nr. 132g/2018